

lőnböző palettákról fölrakott színek teljes és zavartalan harmóniában találkoznak a képen s mindegyik csak erősíti a másiknak rajz-, szín- és fényhatását. Kevés hasonló műről lehet ezt elmondani.

GALOS REZSÓ.

Gál István: Babits és az angol irodalom. (Debreceni angol dolgozatok. VII. Debrecen, 1942. 140 lap.)

A szépen fejlődő magyar anglistikának egyik mintaszerűen irányt mutató munkája Gál vaskos értekezése.

Babits Mihály szerepe az angol műveltség terjesztése terén a magyar irodalomban egyedülálló. Igen sok angol tárgyú essayben ismertette az angol irodalomnak viktoriánus korszakát; sokat fordított angol költőkből, és műveiben is sok nyomot hagytak angol olvasmányai, — sőt számos költeménye angol mintának vagy behatásnak köszönheti létrejöttét.

Gál István kilenc nagy fejezetet szentel Babits angol olvasmányainak, fordításainak, irodalmi mintáinak, mindenütt kutatva a párhuzamokat.

Babits még diák és egyetemi hallgató korában kezdett angolul tanulni, még pedig könyvből; nehezen és bátortalanul beszélt angolul, mint mindenki, aki nem nyelvmestertől taul. De angolul jobban tudott, mint németül, franciául vagy olaszul. Sokat olvasott, nagy angol nyelvű könyvtára volt. A *Nyugat*-ban ő lett az angol szakértő, rengeteg ismertetést és tanulmányt tett közzé. Az ó-görög és a modern angol irodalmat tartotta az európai kultúra legnagyobb és legszebb kivirágzásának. Igen sokat fordított angoltól. Szigorú mértéket követelt: az eredeti hű tolmácsa csak a ritmushű fordítás lehet, hisz a gondolat színét és báját épp a ritmus adja meg. A hangulat főleg a forma kivirágzása, és ezért Babits szerint a költeményben a forma a lényeg. Ezért saját fordításaiban jobban ragaszkodik a formához, mint a tartalmi hűséghez. Maga mondja, hogy sokszor változtatta meg a szöveget, mert neki a magyarban máshogyan jobban tetszett (35. l.) Gál a függelékben sok kiadatlan Babits-fordítást közöl. Legfontosabb az a fejezet, amelyben szerzőnk angol hatásokat kutat Babits eredeti költeményeiben. Itt Swinburne, Browning, Tennyson, Poe, Wilde, Keats hatásai nyilvánvalók. Wilde hatása egyenesen szembeszökő (*Óda a bűnhöz, Himnusz Iriszhez, Sunt lacrymae rerum. Aliscum éjhajú lánya, Sugár, Arany kísértetek, Csipkerózska. Klasszikus álmok* stb.) A *Levelek Irisz koszorújából* és a *Herceg, hátha megjön a tél is* című kötetek tele vannak Wilde-reminisz-

cenciákkal, de még a későbbiek is. Poe, akitől Babits sokat fordított, igen nagy hatást tett a költőre. Poe versek pl. *Sírovers, Régi szálloda, Városvég, Vérivó leányok, Fekete ország, Haláltánc, Két nővér, Danaidák* stb. Igen sok Browning-reminiszcenciát találunk Babits valamennyi kötetében. Pl. a *Ballada Irisz fátyoláról, Óda a Szépségről, Atlantisz* stb. Azonban Swinburne gyakorolta a legnagyobb hatást a magyar poétára. Velejében swinburne-i poémák az igazi nagy Babits-versek is, *Paris-fantázia, Esti kérdés, Pictor ignotus, Protesilaos, Lacdameia, Édes az otthon, Anyám nagybátyja régi pap* stb., stb. (49. l.)

Babits szereti a hosszú, hömpölygő ritmusokat, a komplikált versformákat, a bizarr rímelést, és ez mind Swinburne hatása, akitől ő még témákat is vett. Shelley panteizmusa, étheri szárnyalása időnként kongeniális remekművekre ihlette Babitsot. (49. l.)

Az az érdekes, hogy épp azokról a versekről derült ki, hogy angol minták után készült *pastiche*-ek, amelyeket Babits felléptekor minálunk mindenki újszerűeknek, eredetieknek tartott és hitt. Igaza volt Féjának, amikor megállapította, hogy Babits az egész világirodalom epigonja akar lenni, ... és ezt éppen angol című verseivel bizonyítja. —

Gál könyve után az ember egész más világításban látja Babitsot. Később, mint Gál megállapítja, egyre gyérül az angol hatás Babits verseiben, a költő leegyszerűsödik, eredetibb lesz, de fakóbb, színtelenebb is, — az ő nevét angol imitációjú költeményei fogják fenntartani.

Babits nagy mint utánérző, ezért nagyon hasonlít a német Geibelhez, aki minden hangnemben és formában kiváló volt, tudott Goethe-, Schiller-, Uhland-, Lenau-, Heine-verseket írni, klasszikus elégiákat és romantikus trubadurdalokat zengeni, minden hangon tudott énekelni, csak a saját magáé hiányzott. Olyan volt, mint az amerikai őserdő whippoorwill madara, amely minden más madárnak dalolását eltanulja, sőt még túl is tesz meszerén, de saját magának nincs egyéni, eredeti dala.

Ezt ugyan nem Gál mondja, de az értekezésének ez a megállapítás logikus következménye. Ez nem hiba, mert, ki törődik egy szép dal hallásakor azzal, hogy milyen minta után készült, ha még hozzá kiderül, hogy az utánzat szebb, mint a modell? Babits nem primér költő, az igaz; de nem nagyobb művész-e az, aki egy Raffael-képet szépen le tud másolni, mint az, aki eredeti giccset mázol?

Gál István Barker után azt állapítja meg, hogy a *Gólyakalifa* Stevenson-nak dr. Jekylljével van szoros rokonságban. A cím maga más hatást mutat, egy közismert Hauff-mesére céloz, de

Lindaunak is van egy regénye (*Der Andere*), amely egy kettős öntudatú ember történetét mondja el s az egyéniség meghasonlásával foglalkozik, és végre a magyar irodalomban is van regény, amelyben valaki ébrenlétében és álmában kettős és kétes existenciát folytat. Jósika regénye (*Két élet*) ez, és George Sandnak is van olyan regénye, ahol a hősnek több alter-egója van. Jósika regényét Babits minden bizonnyal ismerte, talán a Lindau híres könyvét is.

Babits Az *európai irodalom történetében* legtöbb helyet az angol irodalomnak szentel és talán ezekben a fejezetekben van a legkevesebb tévedés. A német irodalommal szemben nagyon elfogult, és ez a része bővelkedik baklövésekben is.

Gál István nagy olvasottságát bizonyítja jól felépített, adatokkal bőven alátámasztott, stílusában síma és világos előadása. Tanulságos és élvezetes könyvet írt. Függetlenül közli Babits könyvtárának jegyzékét, a Baumgarten-könyvtár angol gyűjteményét; lenyomatja Babits első Shakespeare-tanulmányát, amely 1909-ben jelent meg folytatásokban a *Fogarás és Vidékében*. Közli Babits fordítástervezeteit; ismeretlen angol fordításait; angol fordításainak feljes jegyzékét és végre több mint négy lapra terjedő angolnyelvű kivonatban foglalja össze fejtegetéseit, amelyeket nem csak könyvészeti alaposág, körültekintés, széles látókör, hanem szerkesztői ügyesség és ízlés is jellemeznek.

LÁM FRIGYES.

Maller Sándor: Ossian Magyarországon (1788—1849). A Debreceni Angol Dolgozatok sorozatában (II. sz.). Kiadja a Tisza István-Tudományegyetem Angol Szemináriuma, Debrecen, 1940.

Maller Ossian magyarországi sorsát kutató tanulmányában értékes munkát nyújtott. Először Ossian-nak Magyarország felé vezető útját fürkészi, miközben alkalma nyílik a Macpherson-Ossian kérdés áttekintésére, rámutatni megoldatlanságára, Bécs közvetítésére is. Külön fejezetben foglalkozik Bacsányi Jánossal, Kisfaludy Sándorral, Kazinczy Ferencsel, Döbrentei Gáborral, Aranyosrákosi Székely Sándorral, Vörösmarty Mihállyal, Kisfaludy Károllyal és Fábíán Gáborral. Figyeli fordításait, vizsgálja Ossian-tiszteletüket, Ossian-nak költészetükre tett hatását. Nem feleli az egyes írók stílusszínűzéseiben mutatkozó ossiani elemeket sem. Gondja van az Ossian-t kikezdő stílusparódiákra is. Ezt követi Petőfi *Homer és Oszianjának* elemzése. Majd néhány szóban kitekint későbbi Ossian-kultuszunkra is.